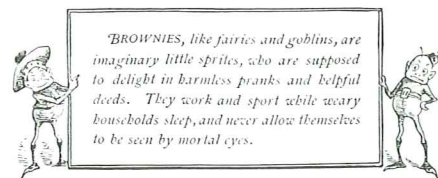

DE BROWNIE'S EN DE BROWNIE CAMERA

Door: Jos Erdkamp

Een van de meest voorkomende en daarom wellicht ook een van de minst gewaardeerde camera's, is de Brownie van de firma Kodak. Op beurzen kunnen we de Brownie's nog massaal vinden. Vaak liggen ze onder de tafels in grote dozen, die gevuld zijn met allerhande ongewenste rommel. Vooral de No. 2 en No. 2A Brownie's is dit treurig lot beschoren. Als er echter een kleurig doosje met afbeeldingen van Brownie-mannetjes omheen zit krijgt de camera een eervolle plaats op de tafel en staat dikwijls goed beschermd achter glas. Van twee tientjes is de waarde ineens gestegen tot boven de tweehonderd gulden. De verpakking van de Brownie-camera moet dus wel bijzonder zijn. Achter het doosje gaat dan ook het interessante verhaal van de Brownie's schuil. Dit verhaal heeft twee facetten: enerzijds de ontwikkelingen bij de firma Kodak en anderzijds de geschiedenis van Palmer Cox en de door hem geschapen Brownie's.

De ontwikkelingen bij Kodak

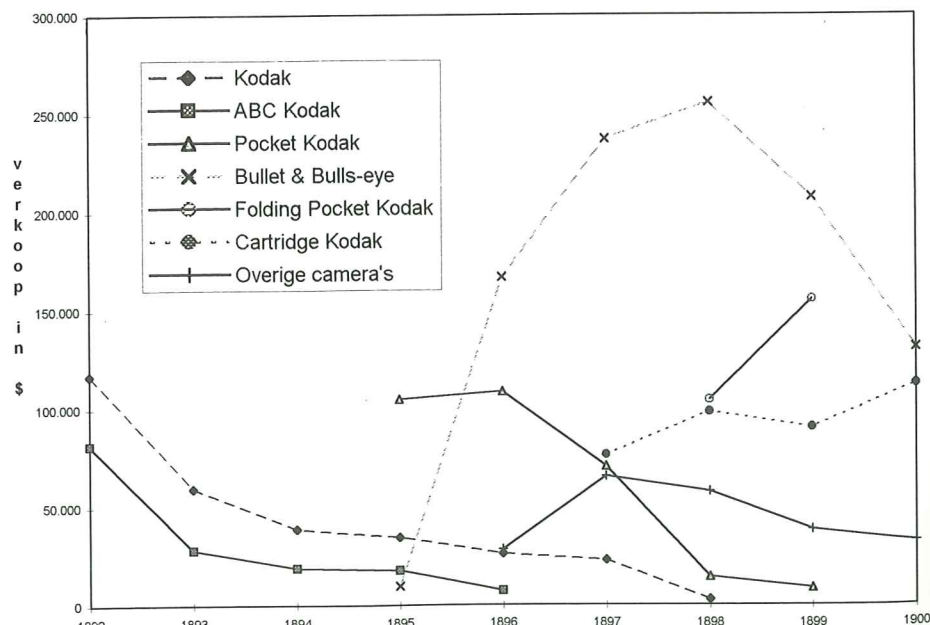
Er zijn meerdere manieren om de voorgeschiedenis van de Brownie-camera te schetsen. Eén benadering gaat in op de strategie van Eastman Kodak en een andere zegt iets over de economische levensduur van cameramodellen.

Boven: Door deze beschrijving aan het begin van elk Brownie boek te plaatsen stimuleerde Palmer Cox de fantasie van de kinderen. De Brownie's konden immers ook in hun eigen omgeving voorkomen. (Collectie Ruud C. Hoff).

Links: De eerste twee versies van de Brownie camera. De doos zonder tekeningen is van de originele Brownie. (Collectie Ruud C. Hoff)

Eerst iets over de strategie. In 1888 introduceerde Eastman de Kodak camera, waarbij hij zich op een geheel nieuwe doelgroep richtte: de absolute leek. Door zich op deze groep te richten hoopte hij de grote massa te bereiken en naast de verkoop van camera's vooral winst te behalen door afzet van films en fotopapier in grote hoeveelheden. Vanaf de eerste Kodak heeft Eastman getracht zijn camera's te verbeteren en vooral te vereenvoudigen en de prijs te verlagen. Hiermee hoopte hij steeds grotere groepen te interesseren voor de fotografie. Doel was, met deze strategie de winst te vergroten. In dit kader kunnen we de Daylight Kodaks uit 1891 plaatsen. De belangrijkste vernieuwing in deze camera's bestond uit de toepassing van

Verkoop van Kodak rolfilmcamera's in de jaren 1890. Bron: Images and enterprise, pag. 210.

een daglicht laadsysteem. Maar ook anderen waren bezig met het vereenvoudigen van de fotografie. In 1892 kwam de Boston Camera Mfg. Co. met de Bulls-eye op de markt. Deze camera had een beter daglichtrolfilmsysteem dan de Daylight Kodaks en maakte bovendien gebruik van het rode venster. In 1895 haakte Eastman op het nieuwe rolfilmsysteem in en bracht de No. 2 Bullet uit, gevolgd door de succesvollere Pocket Kodak. Deze laatste camera mag met recht een volgende mijlpaal genoemd worden. Hij was gemakkelijk in het gebruik door toepassing van het daglichtrolfilmsysteem en rode venster, compact ($\pm 7,5 \times 6 \times 10$ cm) en goedkoop met een prijs van vijf dollar.

Twee jaar later, in 1897, werd een volgende stap gezet met de Folding Pocket Kodak. Deze kleine, platte balgcamera had als groot voordeel boven de Pocket Kodak dat het opnameformaat groter was, namelijk $5,6 \times 8$ cm in vergelijking met $3,7 \times 5$ cm bij de Pocket Kodak.

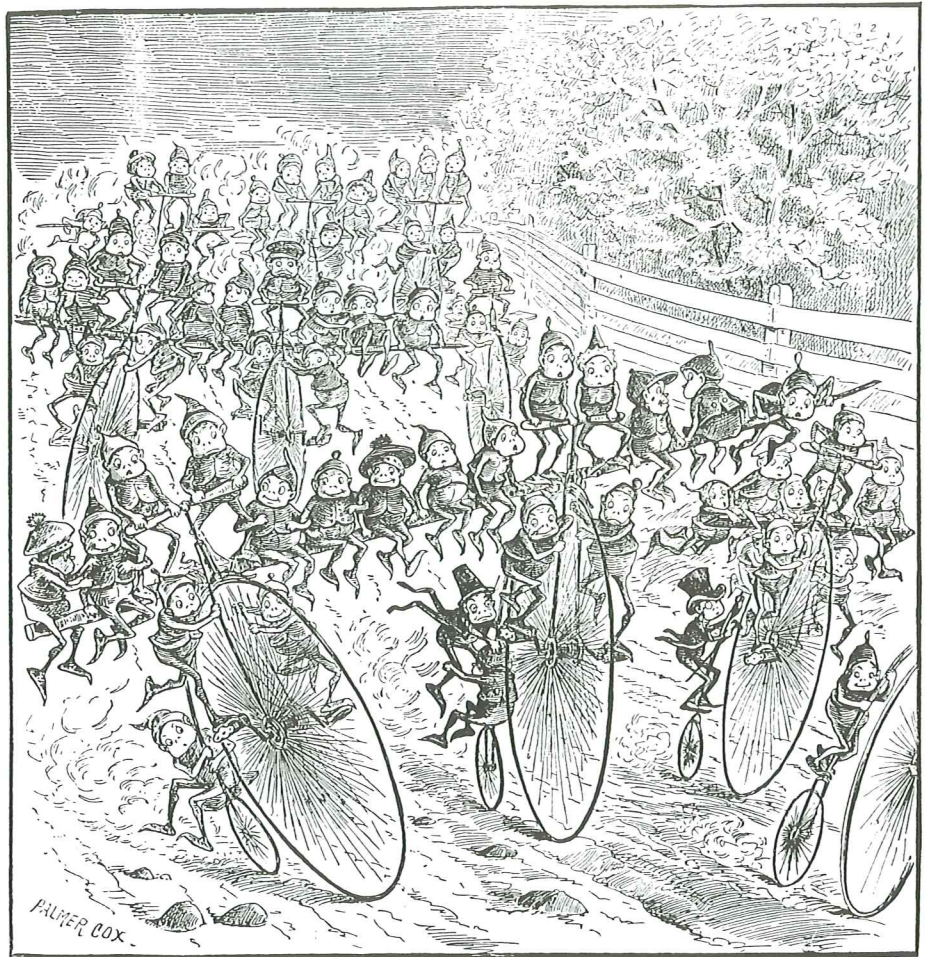
De introductie van een volgende camera, nog goedkoper en voor een nog grotere groep, lag voor de hand. In 1898 gaf George Eastman dan ook aan Frank Brownell, de ontwerper en fabrikant van de Kodak camera's, de opdracht een zo goedkoop mogelijke, maar betrouwbare, camera te ontwerpen, bedoeld voor een tot dan toe nog niet door Kodak benaderde doelgroep: de jeugd.

Jeugdige Brownie-bewonderaars op bezoek bij Palmer Cox in zijn werkkamer in 'Brownie Castle'.

Een andere, met het bovenstaande samenhangende, benadering laat zien dat om de paar jaar een geheel nieuwe camera moest verschijnen.

Hiervoor heb ik verkoopcijfers van de verschillende modellen op een rij gezet en verwerkt in een grafiek. Zie afbeelding 1. Uit deze grafiek is een belangrijke conclusie te trekken: de levensduur van een cameramodel was kort. Dit wil zeggen, na twee tot drie jaar

Voorbeeld van een pagina uit 'The Brownies, their Book'. (Collectie Ruud C. Hoff)

nam het aantal verkochte camera's van een bepaald model snel af. De zo geroemde Pocket Kodak bijvoorbeeld bereikte in 1896 de grootste omzet, maar was in 1897 al op zijn retour en in 1898 al niet meer van belang. De meest opvallende ontwikkeling zien we in de lijn van de Bullets en Bulls-eyes. De belangrijkste camera uit deze reeks was de No. 2 Bulls-eye. De introductie hiervan vond pas plaats in augustus 1895. De omzet voor dat jaar was dan ook nog gering. De jaren 1896, 1897 en 1898 gaven een snelle stijging te zien, maar de teruggang verliep net zo snel. In de grafiek is ook de reactie van Eastman af te lezen. Na het 'gat' van de jaren 1893 en 1894 werden elk jaar nieuwe modellen op de markt gebracht om de fakkel over te nemen van oudere modellen en op die manier te zorgen voor een groeiende omzet. Hieruit blijkt dat in 1900 weer een nieuwe camera nodig was: de Brownie.

Palmer Cox en de Brownie's

Om de relatie tussen de Brownie's van Palmer Cox en de Brownie camera van Eastman Kodak goed te kunnen begrijpen is het zinvol dieper in te gaan op de geschiedenis en het succes van de Brownie-mannetjes. Op 28 april 1840 werd in Granby, Canada, Palmer Cox geboren. Palmer was een

artistieke jongen wiens fantasie nog gevoerd werd door de talrijke legenden van de Schotse immigranten rond Granby. Met de stof uit deze legenden ging zijn creatieve geest later aan het werk. Voordat het zover was probeerde Palmer op verschillende manieren zijn brood te verdienen, waarbij hij ook in San Francisco belandde. Met het tekenen van spotprenten en het schrijven van verzen trachtte hij een inkomen te vergaren.

In 1875 besloot hij zijn geluk in New York te proberen, waar er meer mogelijkheden waren voor een artistiek talent.

Na verloop van tijd slaagde hij er in om tekeningen en teksten gepubliceerd te krijgen in tijdschriften. Bovendien schreef Palmer enkele boeken. Aan het begin jaren 1880 werkte hij voor jeugdtijdschriften. Al doende werd het hem duidelijk dat dit soort werk hem het meeste aansprak. Zijn werk bestond voornamelijk uit tekeningen waarin dieren figureerden met hierbij passende teksten in dichtvorm. In februari 1883 verscheen in het tijdschrift 'St. Nicholas' voor de eerste keer een verhaal over de Brownie's, getiteld 'The Brownies' Ride'.

Palmer Cox gebruikte de bovennatuurlijke wezentjes uit de Schotse legenden als inspiratiebron. Van de oorspronkelijke Schotse Brownie's werd gezegd dat ze goedgehartige en gediensstige dwergen waren, die 's nachts te voorschijn kwamen en dan allerhande klussen

[illegible]

Vroege advertentie voor de Brownie camera. Een van de meest populaire Brownie's, de Dude, wordt gefotografeerd door enkele andere Brownie's. Door deze opvallende Brownie te gebruiken werd de aandacht van kinderen getrokken.

opknappen om de mensen een plezier te doen. Als men geluk had bleef zo'n Brownie een leven lang in huis. Als beloning voor zijn diensten werd af en toe een schotelje melk voor hem neergezet. Andere vormen van beloning werden door de Brownie niet geaccepteerd. De ongelukkige die dit niet wist en iets anders neerzette joeg zijn Brownie weg en was hem voor altijd kwijt.

Palmer Cox creëerde zijn eigen versie van de Brownie's. Zo leefden de oorspronkelijke Brownie's solitair en het liefst in één en hetzelfde huis, terwijl Cox' Brownie's een grote groep vormden en over de hele wereld rondreisden. Zoals hun Schotse voorbeeld probeerden ze goede daden te verrichten, maar hielden eigenlijk nog meer van avonturen en pret maken. In het voorwoord van elk Brownie

Latere advertentie voor diverse Brownie producten. (Collectie Ruud C. Hoff)

boek staat de volgende omschrijving:
 “Brownies, like Fairies and goblins, are
 imaginary little sprites, who are supposed to
 delight in harmless pranks and helpful deeds.
 They work and sport while weary household
 sleep, and never allow themselves to be seen
 by mortal eyes.”

In deze beschrijving ligt ook een belangrijke reden voor het succes van de Brownie's besloten. Door de mogelijkheid open te laten dat de Brownie's in elk huis konden voorkomen, dus ook in het huis van het lezertje, plaatste Cox de Brownie's in de dagelijkse omgeving van het kind. Hij stimuleerde de fantasie nog eens extra door te zeggen dat de Brownie's er wel zijn, ook al zijn ze niet zichtbaar. Het spreekt kinderen erg aan als iets speelt in hun eigen beleavingswereld. Bovendien krijgt de eigen fantasie de gelegenheid aan het oorspronkelijk gegeven iets toe te voegen.

Een ander voor kinderen belangrijk onderdeel van de Brownie-verhalen van Palmer Cox was de herkenning van diverse individuele Brownie's. In de verhalen van Cox kwamen elke keer dezelfde personages terug en kinderen zochten naar hun favoriete Brownie in de illustraties van het verhaal. Enkele bekende Brownie's waren de 'Chinees', de 'Politie-man', 'Uncle Sam' en de 'Rough Rider', welke laatste zelfs enigszins lijkt op zijn voorbeeld Roosevelt. Een van de meest geliefde Brownie's was de 'Dude' herkenbaar aan zijn hoge hoed, slipjas en wandelstok.

De verhalen over de Brownie's bestaan uit tekeningen en bijbehorende tekst in dichtvorm. Onderstaand vers over het bezoek van de Brownie's aan Brooklyn Bridge geeft hiervan een voorbeeld:

*"....They reached it when the lamp's bright glare
Revealed its bowed proportions fair,
With ends well anchored either side
In cities spreading far and wide,
From roofs or buildings standing nigh,
The Brownies got a chance to eye*

*The structure stretched with graceful sweep
Across the river, wide and deep...."*

In de loop der jaren werden tientallen verhaaltjes in verschillende tijdschriften gepubliceerd. Bovendien kwamen er meerdere boeken uit over de Brownie's. Het eerste boek uit 1887, met de titel 'The Brownies, Their Book' kreeg goede recensies en in 1890 volgde nummer twee onder de titel 'Another Brownie Book'. De Brownie's werden beroemd en in 1895 waren al 100.000 exemplaren van Palmer Cox' boeken verkocht. Tot zijn laatste boek over de Brownie's in 1918, 'The Brownies and Prince Florimel' zouden dit er nog vele malen meer worden en meerdere titels werden diverse keren heruitgegeven.

Behalve de hier al genoemde titels heeft Cox de volgende Brownie boeken geschreven:

- The Brownies at Home (1893)
- The Brownies Around the World (1894)
- Palmer Cox's Brownies (1894)
- The Brownies in Fairy Land (1894)
- The Brownies through the Union (1895)
- Brownie Year Book (1895)
- The Brownies Abroad (1899)
- The Brownies in the Philippines (1904)
- The Palmer Cox Brownie Primer (text Mary C. Judd, 1906)
- Brownie Clown of Brownie Town (1908)
- The Brownies' latest Adventures (1910)
- The Brownies Many More Nights (1913)

Naast de boeken met tekeningen en tekst van Palmer Cox werden er ook uitgaven op de markt gebracht met alleen tekeningen van hem zelf en teksten van anderen. Er verschenen ook schoolboekjes en andere leerhulpmiddelen over de Brownie's.

De Brownie's waren van de negentiger jaren van de 19de eeuw tot en met de eerste decennia van de 20ste eeuw een groot succes. Dit blijkt niet alleen uit de hoge verkoopprijzen van de boeken, maar ook uit de lange periode, gedurende welke de verhalen in tijdschriften verschenen. Pas in 1914 werd het laatste

verhaal in het tijdschrift 'St. Nicholas' gepubliceerd.

Een indicatie van de populariteit is ook het gegeven dat groepen kinderen Palmer Cox opzochten in zijn in 1905 te Granby gebouwde huis met toren, genaamd 'Brownie Castle'. Op de derde etage van de toren had Palmer zijn werkkamer. In 'Brownie Castle' werden ook de groepen kinderen ontvangen die speciaal voor Palmer Cox en zijn Brownie's naar Granby kwamen.

Sinds de aanvang van de succesperiode der Brownie's heeft Palmer Cox zich nagenoeg niet meer bezig gehouden met andere verhalen. Wel maakte hij naast de Brownie-verhalen ook advertentietekeningen en teksten waarin de Brownie's een produkt aanprezen. Menige fabrikant zag in de populariteit van de Brownie's een mogelijkheid het-eigen produkt beter te promoten. Zo roemden de Brownie's bijvoorbeeld de heilzame werking van Tarant Seltzer (mineraalwater) of de eigenschappen van Ivory Soap.

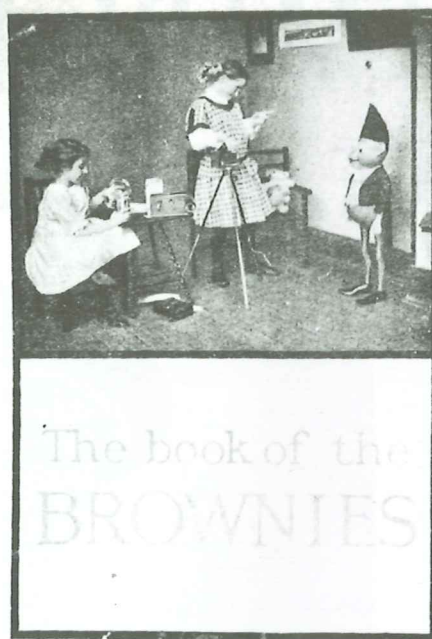
*"No more were seen the scabby heads
Or finest garments all in shreds,
No more unsightly pimples rose
To mar the grace of cheek or nose,
No more the chaps, or scaly crust,
Made people with themselves in dust.
For, from the infant on the breast,
To those who neared their final rest,
For rich and poor, the great and small,
Found IVORY SOAP had cleansed them all.
And thus the Brownies of the world
Maintained their reputation good."*

Verder ontstond er een hele industrie die Brownie-produkten produceerde, zoals behangpapier, tinnen borden, kerstboom versieringen, pennendozen, linealen, sieraden, bestek, kalenders, stempels etc. etc. De Brownie-cadeaus die men kreeg bij diverse artikelen vormen een andere aanwijzing voor de populariteit van Cox' schepping. Bij een pak Jersey Coffee kreeg men bijvoorbeeld een klein boekje met een Brownie-verhaaltje en in een pak Lion Coffee zat een kartonnen Brownie-figuurtje. Cox heeft voor meer dan 40 artikelen zijn toestemming gegeven om de Brownies te gebruiken.

Samenvattend kan gesteld worden dat de Brownie's van Palmer Cox zeer populair waren bij de jeugd. Dit blijkt uit het grote aantal boeken en tijdschriftverhalen en de lange periode waarin de Brownie's opgevoerd werden. De stelling wordt nog bevestigd door het verschijnen van een groot aantal van de Brownie's afgeleide produkten en het gebruik van de Brownie's voor reclamadoeleinden.

Het gebruik van de Brownie's voor de promotie van Eastman's nieuwe camera

In het jaar 1900 hadden de ontwikkelingen bij

Voorkant van de speciale Brownie catalogus uit 1908.

Eastman Kodak geleid tot een nieuwe camera, bedoeld voor de jeugd. Deze camera moest vervolgens onder de aandacht worden gebracht. Uit de introductie van eerdere Kodak camera's blijkt dat Eastman grote waarde hechtte aan publiciteit en promotie. Voor de eerste Kodak uit 1888 was in ruime mate geadverteerd en ook de volgende camera's kregen deze behandeling. Ook maakte Eastman graag gebruik van gebeurtenissen zoals de World Fair in 1893 of Peary's foto's gemaakt met Kodaks tijdens zijn expeditie naar de ijsvlakte van Groenland. Deze gebeurtenissen greep Eastman aan om de Kodak produkten onder de aandacht te brengen in de vorm van advertenties, boekjes en tentoonstellingen.

Toen de nieuwe camera van 1900 een naam moest krijgen was 'Brownie' een uitstekende keuze. Eastman wist op deze wijze gebruik te maken van de populariteit van Palmer Cox' Brownie's. Alleen al door het woord 'Brownie' zouden grote aantallen kinderen op de camera geattendeerd worden. Met de naam 'Brownie' voor de nieuwe camera waren de gebruiksmogelijkheden van de Brownie's niet uitgeput. Eastman maakte al sinds het verschijnen van de originele Kodak ruim gebruik van advertenties in tijdschriften om zijn produkten onder de aandacht te brengen. Ook de Brownie-camera werd gepresenteerd in een groot aantal bladen, waaronder jeugdtijdschriften, zoals 'St. Nicholas', 'Youth's Companion', 'Young People's Weekly' en 'American Boy'. In de advertenties voor de camera werden Brownie's afgebeeld, waarbij speciaal gebruik gemaakt werd van de populaire Brownie's, zoals de 'Dude' en de 'Politieman'. In één advertentie zijn ze bijvoorbeeld bezig met een Brownie camera een foto te maken van de 'Dude'.

In produktencatalogi van Kodak werden ook

afbeeldingen van de Brownie-mannetjes opgenomen. Op de omslag van de speciale Brownie catalogus uit 1908 zien we bijvoorbeeld een opname van twee meisjes die een Brownie fotograferen met behulp van een Brownie camera. Verder werden de populaire dwergen ook afgebeeld op de verpakkingen van Brownie camera's. Interessant detail is dat de verpakking van de allereerste Brownie-boxen (model 'schoendoosachterwand') uit februari 1900 eenvoudige bruine dozen waren zonder Brownie-illustraties erop. Al snel volgden er echter dozen met illustraties. Op de zijkanten staat een Brownie met een Brownie camera in de hand. Ook de latere modellen van de Brownie camera's werden verpakt in een Brownie doos. Een overzichtje voor de verzamelaar:

Originele Brownie: bruine doos zonder figuurtjes

Verbeterde Brownie: groene zijkant en met Brownie's

No. 2 Brownie: donkerbruine zijkant en Brownie's (Canadese produktie), lichtbruine zijkant en Brownie's (Rochester produktie)

No. 2A Brownie: gele zijkant en Brownie's.

In hoeverre de Brownie camera een succes zou zijn geworden zonder diensten van de Brownie's is moeilijk in te schatten. Kodak had een nieuwe succesvolle camera nodig in 1900 en om de kansen op succes te vergroten werd gebruik gemaakt van de populaire Brownie-mannetjes van Palmer Cox. Feit is dat de Brownie camera's in grote aantallen zijn verkocht. Brian Coe noemt voor de eerste (verbeterde) Brownie het aantal van ongeveer 245.000 en voor de No. 1 Brownie 522.000. Van de 2 en 2A Brownie zijn er miljoenen verkocht.

En hoe is het met Palmer Cox afgelopen? Hij heeft nog vele jaren jeugdige Brownie-bewonderaars ontvangen op Brownie Castle en is hier op 24 juli 1924 gestorven.

GEBRUIKTE LITERATUUR

Humorous but wholesome: a history of Palmer Cox and the Brownies / Roger W. Cummins - Watkins Glen, N.Y.: Century House, 1973

Images and enterprise / Reese V. Jenkins. - Baltimore & London: John Hopkins University Press, 1987. - ISBN 0-8018-3549-6

George Eastman / by Carl W. Ackerman. - London: Constable, 1930

The snapshot photograph / Brian Coe and Paul Gates. - London: Ash & Grant, 1977, ISBN 0-904069-13-3

Kodak cameras: the first hundred years / Brian Coe. - Hove: Hove Foto Books, 1988, ISBN 0-906447-44-5

Kodak catalogues and covers / by Reed P. Berry in: the Photographer. - Spring 1982, nr. 54, pag. 14-19

Met dank aan Ruud Hoff voor het welwillend ter beschikking stellen van illustratiemateriaal.